

СТАНОВИЩЕ

от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.
Катедра „Здравни грижи“
Факултет „Обществено здравеопазване“
Медицински университет - Варна

за дисертационния труд на **Иванка Атанасова Стоянова**
на тема: **УПРАВЛЕНИЕ НА КАРДИОЛОГИЧНАТА ГРИЖА ПРИ КОМОРБИДНИ**
ПАЦИЕНТИ С ОСТЪР МИОКАРДЕН ИНФАРКТ

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление 7.4. Обществено здраве
Специалност „Управление на здравните грижи“
С научни ръководители: проф. д-р Мария Негринова Негрева, д.м.н.
проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н.

Със заповед № Р-109-475/18.12.2024 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна съм избрана за член на Научно жури, а на основание Протокол №1/30.12.2024 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ с кандидат Иванка Атанасова Стоянова в Медицински университет – Варна.

Данни за процедурата

Иванка Атанасова Стоянова е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве със Заповед № Р-109-522/01.12.2021 г. на Ректора на Медицински университет – Варна.

На основание доклад с вх. № 102-3514/05.12.2024 г. от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз. – Ръководител катедра “Здравни грижи“, с решение по протокол № 236/11.12.2024 г. на ФС и доклад с вх. № 104-1673/12.12.2024 г. на Декана на факултет „Обществено здравеопазване“ е отчислена с право на защита със заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-475 от 18.12.2024 г.

Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Иванка Атанасова Стоянова придобива степен „бакалавър“ по специалност „Медицинска сестра“ в Медицински университет – Варна, Факултет по Обществено

здравеопазване, Катедра „Здравни грижи“ (2013), а през 2015 г. магистър по „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет – Варна.

Началото на професионалния ѝ път е от 2013 г. в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД - Варна, Първа кардиологична клиника с Интензивно кардиологично отделение, където работи като медицинска сестра. В периода 2021 г. до настоящия момент е определена за заместник на старшата медицинска сестра на отделението, в което работи.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 240 страници, със стандартната за професионалното направление структура, в пет глави: 1. Литературен обзор – актуалност и теоретични основи; 2. Цел, задачи, материал и методика на проучването; 3. Резултати и обсъждане; 4. Коморбидни пациенти с ОМИ – предизвикателства и възможности в сестринската практика; 5. Изводи, предложения и приноси. Илюстриран е богато с 35 фигури, 18 таблици и 8 приложения.

Библиографският списък включва 247 заглавия, от които 6 на кирилица, 238 на латиница и 3 интернет източника.

Оценка на актуалността на темата

Сърдечносъдовите заболявания са водеща причина за заболяемост и смъртност в световен мащаб. Проблемът е особено актуален и за България, като данните сочат, че у нас на всеки трима души, двама умират от сърдечносъдови заболявания (миокарден инфаркт, сърдечна недостатъчност и други). Миокардният инфаркт е спешно и застрашаващо живота състояние, което е и най-честата причина за смърт в страните от Европейския съюз.

Пациентите с остър миокарден инфаркт понякога имат други хронични заболявания, които от своя страна затрудняват лечението и възстановяването им. Редица хронични заболявания като диабет, хипертония, атеросклероза и хронични бъбречни заболявания могат да ускорят развитието на сърдечносъдовото заболяване и да повишат риска от миокарден инфаркт, сърдечна недостатъчност и други придружаващи патологии.

При коморбидните пациенти с остър миокарден инфаркт кардиологичната грижа е комплексен процес, който изисква специфичен терапевтичен подход и мултидисциплинарен екип. Един от ключовите координатори на процеса на лечение, мониториране на пациента и проследяване на важни параметри като кръвно налягане, кръвна захар и сърдечен ритъм е медицинската сестра. Друга нейна важна задача е обучение на пациента и семейството му за следене и управление на симптомите, които биха изисквали спешна медицинска намеса. Ефективният мониторинг и управление на сестринските грижи при тези пациенти изискват мултидисциплинарен подход с фокус върху стабилизиране на състоянието на пациента, предотвратяване на усложненията и дългосрочно възстановяване.

Това прави темата на дисертационния труд на Иванка Стоянова значима, актуална и дисертабилна.

Литературният обзор е структуриран в пет части, които последователно и задълбочено проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от

докторантката проблем. Анализът на прецизно подбраната научна информация е компетентно насочен към нуждите на конкретното изследване.

Започва с разглеждане на сърдечносъдовите заболявания и тяхното значение в контекста на коморбидностите. Засегнато е разпространението и въздействието на тази група заболявания и в частност на миокардния инфаркт върху общественото здраве.

Представен е опита в превенцията на сърдечносъдовите заболявания на Световната здравна организация, различни международни научни организации и България.

Задълбоченият преглед на острия миокарден инфаркт показва дългата история в лечението и грижите за него. Много подробно са представени типовете лечение, реперфузионната терапия, както и коморбидностите, които често пъти водят до затруднения в лечението и усложняване на възстановителния период на пациентите с хронични заболявания. Кардиологичната грижа при пациенти с коморбидности е комплексен процес, който изисква нови технологии и внимателно планиране на терапията. Медицинските сестри активно участват в грижата за пациенти с остър миокарден инфаркт, особено при наличие на коморбидности. Сестринските грижи в този контекст включват някои основни роли и отговорности, които допринасят за по-лесното преминаване през подобни състояния за пациента и за мултидисциплинарния екип.

Богатият професионален опит на Иванка Стоянова ѝ помага за задълбоченото анализиране на ролята на медицинската сестра в интензивно кардиологично отделение, на световния опит в обучението и практиката на медицинската сестра, на професионалните компетенции, които задължително трябва да притежава за активно усъвършенстване на сестринската практика и за ръководене на качествени инициативи в сътрудничество с екипа.

Методологията на проучването е подробно разработена и включва: цел, задачи, хипотези, материал и методика на проучването.

Целта на дисертационния труд е ясно определена: „Да се проучат и анализират основните сестрински дейности и тяхната роля в управлението на кардиологичната грижа при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, с цел разработване на ефективни подходи за подобряване на качеството, координацията и индивидуализацията на сестринските грижи, насочени към оптимизиране на резултатите и прогнозата на пациентите.”

Изведени са седем задачи за постигане на целта, обхващащи всички аспекти на извършената изследователска работа от докторантката. Формулирани са четири хипотези.

Материалът и методиката на проучването са коректно описани и включват: предмет, обект и дизайн на проучването. Дизайнът на изследването включва теоретично и емперично проучване, които са подробно описани. Определени са критериите за включване и изключване на лицата в проучването. Подробно са представени етапите на научното изследване, отразяващи конкретните дейности, използвания инструментариум и времето на провеждане. Приложеният инструментариум, който е собствено разработен, включва въпросник за дълбочинно интервю, полуструктуриран въпросник за фокус група, чек лист за наблюдение, три анкетни карти (за лекари, медицински сестри и пациенти). Използвани са самооценъчен въпросник за тревожност и депресия (HADS) и самооценъчна скала на Цунг.

Инструментариумът е съобразен със спецификата за набиране на информация, подробно описан и представен в дисертационния труд. Докторантката е използвала широк набор от методи, адекватни на поставените цел и задачи: социологически и статистически методи за обработка и анализ на данни.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя получените резултати от проведеното изследване, структурирани и логически оформени в глава трета, след статистическата им обработка.

В проучването са включени общо 423 респондента, разпределени в няколко групи:

- медицински специалисти, общо 223, от които медицински сестри ($n = 125$) и лекари ($n = 98$), работещи в структури на лечебни заведения в градовете Варна, Шумен, Добрич, Бургас, Русе и Силистра.
- Пациенти, общо 200, с диагностициран остър миокарден инфаркт, преминали лечение в Първа кардиологична клиника с Интензивно кардиологично отделение към УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, гр. Варна.

Представянето на резултатите при всяка от изследваните групи започва с изчерпателна социо-демографска характеристика.

Водещата коморбидност във всички възрастови групи е артериалната хипертония (78%), следвана от нарушения в липидния профил при пациентите под 50 години (50%) и пациенти, страдащи от захарен диабет тип 2 (45%). Освен това за пациентите с остър миокарден инфаркт е характерна значителна коморбидност и социално-икономическо многообразие. Установената връзка между възрастта и коморбидността подчертава нуждата от цялостен подход за лечение и грижи, който да обхваща различните аспекти на здравето на тези пациенти. Проучването обосновава нуждата от усъвършенстване на сестринските грижи и интегриране на стратегии за управление, които да отчитат индивидуалните характеристики и нужди на болните.

От изключителна важност е идентифициране на ключовите фактори, влияещи върху състоянието на коморбидни пациентите с остър миокарден инфаркт, които увеличават риска от развитието му. Ранното им откриване и управление са от значение за вторичната профилактика и дългосрочното здраве на хората.

Направената оценка на състоянието на пациенти с остър миокарден инфаркт предоставя възможност за разработване на индивидуализирани стратегии за грижи и сестрински интервенции. В дисертацията са изследвани основните аспекти, свързани със състоянието на болния, като клинични прояви, рискови фактори, диагностика, интервенции и възстановяване, които пряко влияят върху процеса, свързан с управление на сестринската грижа. Подобен род грижа трябва да бъде холистична и да включва мониторинг на физическите параметри, управление на болката, превенция на усложнения, психологическа подкрепа и образование.

Професионалният опит и адаптацията на медицинските сестри са ключови за ефективността на предоставяните кардиологични грижи. Трудовият стаж, уменията и способността за бързо адаптиране към динамична работна среда влияят върху качеството на грижите. Допълнителното обучение е определящо за изграждане на професионалните

качества и увереността в практиката, анкетираните медицински сестри (92%) осъзнават тази необходимост и активно търсят възможности за допълнителна квалификация. Лекарите респонденти също считат, че медицинските сестри трябва да притежават допълнителна квалификация, за да работят в интензивно кардиологично звено (83.67%).

В съвременната медицинска практика все по-голямо внимание получава качеството на медицинските грижи за пациентите с остър миокарден инфаркт. Чрез наблюдение с помощта на Чек-лист в реална клинична среда са изследвани ключови аспекти на комуникацията, процеса на вземане на решения, придържането към препоръките за лечение и удовлетвореността на пациентите. Впечатление прави, че ефективната комуникация не само подобрява разбирането за състоянието на пациентите, но и ги мотивира да участват активно в процеса на вземане на решения.

Проведеното дълбочинно интервю с пациенти, преживели остър миокарден инфаркт, разкрива ключови аспекти от тяхното първоначално преживяване, емоционални реакции и възприятия за лечението и грижите. Преобладаващото мнение на респондентите е, че първоначалната реакция при остър миокарден инфаркт е изпълнена със силен страх, паника и объркване, но в последствие, осъзнавайки сериозността на заболяването и хоспитализацията постепенно променят нагласите си и започват да възприемат състоянието си като критично.

В глава четвърта, въз основа на идентифицираните пет основни аспекта: координирана грижа, персонализиран подход, безопасност, обучение и иновации при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, са разработени основни стандартизирани рамки и инструменти за управление и проследяване на процеса на грижи. Това са: *рамка за оценка на състоянието и планиране на грижата; дневник за лечение и проследяване на коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт; стандарти за социална и психологическа адаптация; препоръки за пациентите и техните близки, относно възстановяване в домашна среда*. Стандартизираните рамки създават ясни и приложими указания, които улесняват както пациента, така и медицинския екип, гарантират по-добро проследяване на пациентите и осигуряват индивидуализиран подход към лечението.

Ежедневието в работата на кардиологичната медицинската сестра е свързано с наблюдение на общото състояние на пациента, чрез проследяване на жизнените показатели, оценка динамиката на състоянието и прилагане на стандартите за управление на острия миокарден инфаркт в рамките на своите компетентности. Особено ценно в дисертационния труд се явява разработеното *Ръководство за сестрински интервенции*, което има за цел да стандартизира процесите на грижа и да осигури по-добри резултати за пациентите. Разработен е документ, който има за цел да структурира процесите по мониторинг и реакция, като предоставя насоки за правилното управление на някои критични състояния. Представени са алгоритми и препоръки, които са съобразени с най-добрите клинични практики и стандартите за сестринска грижа. Разработени са програми за теоретични и практически курсове за индивидуално обучение на медицински сестри, както и учебни програми за специализация.

Изводи и приноси

Формулирани са 11 извода, които логически произтичат от предшестващия анализ, точно отразяват получените резултати от проведеното проучване и показват съответствие с целта и задачите на представения труд. Направените предложения към Министерство на здравеопазването, Медицинските университети и лечебните заведения са убедителни и имат конкретно отношение към разглеждания проблем. Приносите в дисертационния труд са с теоретико-познавателен и приложно-практически характер, които приемам. Докторантката представя една публикация, свързана с темата на представения труд.

Авторефератът е структуриран според изискванията и достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Заклучение

Дисертационният труд е задълбочено и целенасочено проучване с цел управление на сестринската грижа при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, който структурира и оптимизира процесите на грижа. Отличава се със своята актуалност, висока научна и безспорна практическа стойност. Показва, че докторантката притежава задълбочена теоретична подготовка и професионални умения, които доказват добрите ѝ възможности за научно-изследователска работа.

Считам, че трудът отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна.

Въз основа на гореизложеното, давам своя положителен вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Иванка Атанасова Стоянова по специалност „Управление на здравните грижи“.

07.03.2025 г.
гр. Варна

Изготвил становището:

доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679